

Jongerengemeenschap De Inktvis

1966 - 1976

Werner Cornil

Op 12 november, is de idee vlees geworden en kwam -op een bal- voor de eerste keer een kern van jongeren samen om te zien wat in Lichtervelde voor jonge mensen van 18 en ouder kon gebeuren. Lichtervelde zat ermee: met een jongerengemeenschap¹.

1 Aanzet tot een jongerengemeenschap

Waar dat 'bal' plaatsvond, zal door eventueel nader onderzoek duidelijk moeten worden. Ergens in mijn achterhoofd klinkt een belletje: 't Paviljoentje in Beveren, maar het kan net zo goed de Burgersgilde of de Potteriezaal geweest zijn². In ieder geval waren die jongeren het erover eens dat voor de bedoelde leeftijdsgroep nog wat mocht en kon gedaan worden. Tussen in leiding staan in de jeugdbeweging en in het weekend op café gaan of in de Palma proberen een lief op te doen, lag nog een heel terrein braak.

En dus werd er gestart. Op 23 december 1966 was er een eerste activiteit: een gespreksavond over 'Vrijheid', begeleid door ene E.H. Van Elslande. Er waren ongeveer 40 (!) aanwezigen. Het thema en de mogelijk daaraan te koppelen opkomst zullen wel beïnvloed geweest zijn door de tijdsgeest: we waren op weg naar 1968, al wisten we toen nog helemaal niet wat dat betekende.

Het kabbelt vanaf die eerste bijeenkomst vrij rustig voort. Er zijn in het eerste werkjaar '66 - '67 hoop en al vijf eigen georganiseerde activiteiten, gevolgd door zeven in '67 - '68. Maar dan is er genoeg afgetast en wordt het hek van de dam gehaald. In '68 - '69 worden er zeven 'interesse'-activiteiten georganiseerd, zijn er vijf thema-instuiven (dansavonden), wordt er zeven keer 'roulette' gehouden, zijn er vijf sport-evenementen en wordt er meegewerkt of deelgenomen aan veertien activiteiten die door anderen georganiseerd zijn.

De snelle evolutie wordt mee mogelijk doordat we niet meer elke keer een zaal moeten vastleggen. Zaten we tot dan toe gewoonlijk in de Potteriezaal, dan zijn we er in het najaar '68 in geslaagd een vaste locatie te vinden: de brouwerij Vandaele - Denolf, toegang via de Boomgaardstraat nr.18. Intussen is het zeven keer versche-

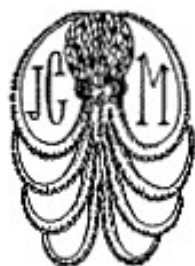
¹ Uit *Brosjüre*, brochure uitgegeven in 1975.

² Dit artikel claimt geenszins wetenschappelijke kwaliteit. Vanuit persoonlijke bindingen hoopt de auteur dat zich ooit iemand wel met wetenschappelijke pretentie over dit onderwerp zal buigen. Hier moet echter nu al gezegd worden dat heel wat belangrijke bronnen tijdens de omzwervingen van de Inktvis verloren gegaan zijn.

nen tijdschriftje Ontmoeting: nu van naam veranderd en heeft het de pas gevonden naam van de jongerengemeenschap gekregen: 'De Inktvis'³.

De min of meer vaste stek in de oude brouwerij schept groot gemak en nieuwe mogelijkheden. Je weet waarheen, je kunt dingen laten staan en je kunt een bepaalde regelmaat scheppen. De 'roulette' en de 'instuiven' zijn componenten van die regelmaat. Roulette is een soort open café, gespreks- en ontmoetingsruimte, op dat ogenblik op basis van: '...ze bezaten alles in gemeenschap...' want geld is er nog niet⁴. De ene brengt zijn stripverhalen mee, de ander zijn pingpongpaletjes⁵, een derde zijn zeer gekoesterde elpees, iemand anders weer een paar gezelschapsspel... Het eerste wat van de opbrengst van de drankverkoop gekocht wordt, is een platenspeler.

De instuiven -dansavonden, bals, fuiven- zijn allemaal onder een bepaald thema, met aangepaste versiering en desgevallend met aangepaste attenties (bijv. chocolaatjes op de Paasinstuif). Instuiven eindigen, vaak op de muziek van 'Save the last dance for me', altijd om twee uur 's morgens (we mochten met De Inktvis dan wel aan de rand van de goegemeente zitten, er fier op zijn dat we het allemaal zelf beredderden zonder de bemoeienis van welke volwassene dan ook en bij momenten zeer conterterend uit de hoek komen, het tere anarchisme verborg een degelijke structuur en een aantal afspraken die moesten vermijden dat alleen vogelvrijen naar De Inktvis mochten komen).

LICHTERVELDE

Gestileerd embleem, gebruikt o.a. op briefwisseling, uitnodigingen, lidkaarten.

JONGERENGEMEENSCHAP "DE INKTVIS"

Alle andere activiteiten in dit korte bestek vermelden is ondoenbaar. Een paar toch: voordracht met dia's over Mexico en de Olympische Spelen door insider Piet Bultiauw⁶ (23 aanwezigen), Gesprek met AA'ers (22), optreden van Willem Vermandere in 't keldertje van de Burgersgilde, waarbij 52 aanwezigen elk 20 Fr betalen om de kosten te dekken...

³ Het tijdschriftje/nieuwsbriefje zal onder deze naam bestaan van april '68 tot oktober '69.

⁴ Handelingen der Apostelen, II, 44.

⁵ Een tafel stond er, want ook de tafeltennisclub Pipoli had in de brouwerij zijn thuishaven.

⁶ Piet Bultiauw had op de Olympische Spelen van Mexico een trainersfunctie bij de atleten. Zijn openhartigheid na de spelen werd hem door diverse betrokken partijen niet in dank afgenomen.

2 Van jongerengemeenschap naar jeugdhuis

In '69-'70 wordt de grote sprong voorwaarts gemaakt. We tellen bij benadering 77 activiteiten⁷. De activiteiten variëren van groepszwemmen, initiatie paardrijden en Engelse lessen over muziekavonden door leden zelf gepresenteerd (o.a. over Leonard Cohen of over folk en witte blues), filmfora en roulettes tot toneelbezoek, instuiven en gespreksavonden -waaronder een zeer geapprecieerde over politiek met Stef Lievens, en zelfs een eerste meerdaagse reis naar Koblenz⁸. In '69 geven we een overzichtsbrochure 1 - 2 - 3 uit en komt er een echt tijdschrift onder de naam Inkt met zowaar een redactieteam en een voor die tijd hip uitzicht.

De werking wordt gedragen door de kern. Die bestaat uit de jongeren die zich dat ietsje meer betrokken voelen en om de twee - drie weken samen komen om de werking inhoudelijk en organisatorisch te bespreken. Op de duur trekken ze zelfs elk jaar een dag/weekend uit als studiemoment om het overzicht te bewaren. Veel organisatie-werk wordt vanaf '70 - '71 naar de werkgroepen ontspanning, sport, interesse, creativiteit, informatie en sociale bewogenheid doorgeschoven⁹.

Opnieuw worden veel zaken gemakkelijker gemaakt door verbeterde materiële omstandigheden¹⁰. Met de grote vakantie van '71 wordt namelijk -voorlopig- verhuisd naar 'Fielten en Margrietes' in de Hoogstraat, het café St.-Margareta annex feestzaal¹¹. We worden er echt kind aan huis en ook als er niets van de Inktvis te doen is, zoeken de meest verstokte Inktvissers elkaar daar op. Het is ook de tijd dat we met Margrietekermis wat verderop, in de Hoogstraat nr. 12, Het Sloeberke¹² (in '70) of achteraan bij Fiel in de hangar De Koraal (in '71 en '72) openhouden. Hoofdbedoe-ling: een café voor jongeren tijdens de kermis.

Intussen groeit ook de interesse voor en de deelname aan bijeenkomsten en cursussen die door Jongerengemeenschappen provinciaal en nationaal georganiseerd worden. Legendarisch worden op nationaal vlak de afwasbeurten van de Lichtervelde-naars op de 5-daagse cursussen voor kernleden in Dattenberg¹³. Er zijn 56 deelna-

⁷ Dat zal het volgende werkjaar in orde van grootte ongeveer gelijk blijven en in '71 - '72 tot boven de 100 stijgen.

⁸ Van 14/08 tot 21/08/1972. Er zullen nog reizen volgen, o.a. naar Londen, Amsterdam, Echter-nach, Valkenburg... Er zijn nog altijd mensen die beweren dat ze met de Inktvis hebben leren reizen.

⁹ De werkgroep *Sociale Bewogenheid* werd ook *Werkgroep Z* genoemd. Later achtereenvolgens: *Streefgroep 10%*, *Werkgroep G en O* en *Werkgroep Komkommer*.

¹⁰ Cfr. het weer drastisch verhoogde aantal activiteiten in het werkjaar '71 - '72.

¹¹ Nu zijn daar de lokalen van de CM en het complex Ten Boomgaerde. De verhuis was als 'voorlopig' bestempeld omdat we ervan droomden te bouwen. Er is zelfs ooit een ontwerp getekend door Marc Van Coillie. Of er nog een exemplaar van bestaat heb ik niet kunnen achterhalen.

¹² Toen eigendom O. Vandaele, nu Hoogstraat 12, de woning van Emiel Croquet.

¹³ In Dattenberg, bij Linz aan de Rijn in Duitsland werden ettelijke keren cursussen voor kernleden georganiseerd.

mes van Inktvisseren aan die cursussen in de jaren '69 tot en met '75. Zeker vier keer wordt het theoretische maximum van vijf deelnemers per jongerengemeenschap door de Inktvis omzeild. Dat zoiets niet zonder invloed voorbijgaat, daarvan getuigen de vele bilaterale contacten met andere jongerengemeenschappen/jeugdhuizen die in die tijd plaats vinden. Er zijn zelfs nogal wat bilaterale contacten ten persoonlijke titel ontstaan en een paar ervan hebben tot op heden stand gehouden.

Ook internationaal gaan er seinen uit van de Inktvis. In Wenen start Joris 'Siard' Labens, norbertijn, ex-Lichterveldenaar en stichter van Chiro Lichtervelde, op zijn parochie met de TIFI, een jeugdclub die nogal wat vergelijkingsmogelijkheden met zijn Lichterveldse neefje biedt¹⁴. En kernleden van de Inktvis zijn zelfs te vinden op de congressen van de FIMCAP, wat staat voor Fédération Internationale des Mouvements de jeunesse Catholique Paroissiaux.

Zoals uit die benaming blijkt, staat de C van FIMCAP voor catholique. Impliciet is de Inktvis, via zijn banden met Jongerengemeenschappen nationaal, ingebed in een katholieke achtergrond. En hoewel de tijdsgeest bij de jongeren op dat ogenblik niet voordelig is voor wat ook maar enigszins met traditionele godsdienst te maken heeft, worden aan hen die dat willen ook op het vlak van zingeving en verdieping kansen geboden. Onze eerste half-officiële proost, Valère Cools, houdt zich op de achtergrond, behalve als hij zijn beslagenheid op het domein van luisterliederen en protestsongs komt debiteren¹⁵. Door de vieringen en bezinningen van Jos Baekelandt, priester, trouw Inktvisbezoeker en rebel echter, hebben een aantal Inktvisseren zich wel degelijk laten boeien¹⁶. Er zijn er bijv. die zich nog altijd de paasviering aan de hand van de muziek van Jesus Christ Superstar herinneren. (Mogen we er trouwens aan herinneren dat Jos ook de promotor was van onze bezoeken aan het Ballet van de 20ste eeuw en dat het o.a. dankzij hem was dat een aantal van ons heel goed op de hoogte was van wat de filmwereld in die tijd te bieden had.)

3 Als jeugdhuis naar het tienjarig bestaan

Op 7 mei '72 wordt het 2004-dagenlang bestaan van de Inktvis gevierd met een opendeur- en infodag. We zijn de kinderschoenen allang ontgroeid en omdat we toch al hele dagen en halve nachten -sommigen althans- samenzitten, wordt steeds meer gediscussieerd over de vraag: 'Waarom geen officieel erkend jeugdhuis worden?'

¹⁴ TIFI is de samentrekking van Tintenfish, het Duitse woord voor inktvis. De TIFI trekt in Oostenrijk blijkbaar de aandacht. Op 23 oktober 1971 houdt Joris een referaat op een studiebijeenkomst over jeugdclubs. De tekst ervan is te vinden in *Centrum und Club*, I, onder de titel: *Gemeinde muss attraktiv sein*. En in het tijdschrift *Jugend und Kirche* van maart '72 verschijnt een interview met enkele leden van de club.

¹⁵ Typisch voor de kritische houding van bepaalde jongeren in die tijd is wellicht de manier waarop een avond met hem over Folk- en protestsongs wordt aangekondigd: 'Priesters kunnen soms nog iets anders dan preken!' Uit: *Ontmoeting*: nu, nr.1

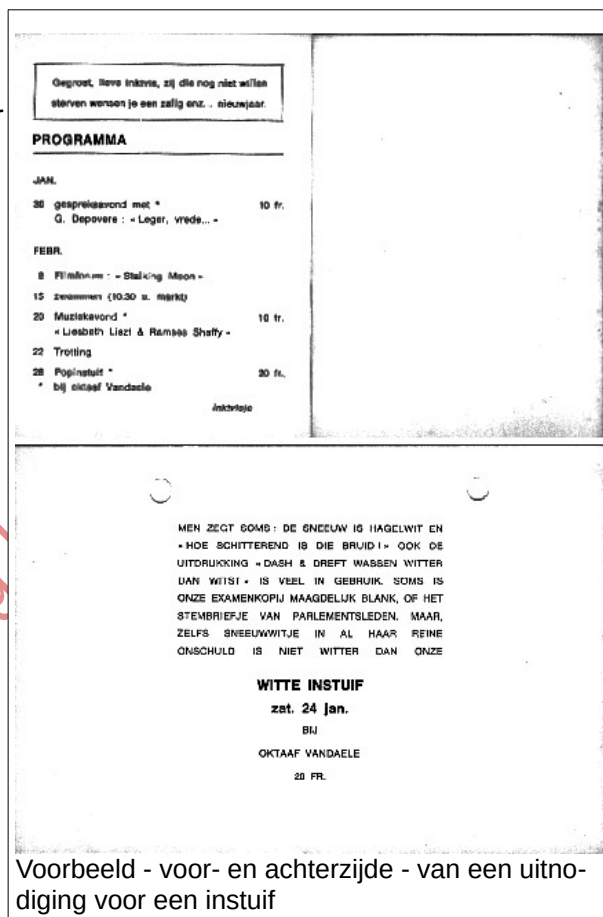
¹⁶ Hij beëindigt zijn carrière als lesgever aan het college te Tielt na een conflict met zijn directie en de bisschop. Hij wordt dan een gewaardeerd medewerker bij de volkshogeschool in Antwerpen.

Het kernweekend van 11-13 augustus in het jeugdhuis van Neeroeteren jaagt de kogel door de kerk. Het gezellige van de lokalen daar maakt ons jaloers en dat in combinatie met het feit dat we onmogelijk permanent beslag kunnen leggen op de accommodatie van Fiel en Margrietje, zet ons aan het zoeken naar een stek, helemaal voor onszelf. Het lukt nog ook. Vanaf 1 oktober '72 huren we het postje op Koolskampstraat nr. 41, vanaf diezelfde datum bij ons beter bekend onder de naam 't Huisje. We huren het van Maria Lucio, de buurvrouw van wie we ons blijven afvragen welke goede geest haar ertoe aanzet ons dat huis te verhuren. De enige speciale voorwaarde is dat we ons niet expliciet met de gemeentepolitiek mogen bemoeien.

Het wordt een hele klus, een postje met bijgebouwen naar onze noden inrichten. In de voorbereidende fase wordt ongeveer 40 uur per week gewerkt, soms door velen, soms door enkelen, een enkele maal door een enkeling. Veel handen doen inderdaad veel werk en veel zgn. 'intellectuelen' doen hier een bepaalde mate van praktische handigheid op en een behoorlijk respect voor wie goed is in handenarbeid.

Op 17 en 18 februari '73 is de officiële opening, o.a. aangekondigd in het tijdschrift dat maar weer eens van naam verandert en nu Kladders wordt¹⁷. We zijn Raveel te vlug af en pakken uit met met een kunstzinnige integratie van de gebouwen in het landschap door de deuren en de poort rond het binnenpleintje te beschilderen met zonnige landschappen¹⁸.

De erkenning als jeugdhuis wordt eind '72 aangevraagd. Na een paar inspecties, o.a. door Lieve Catrysse, een van de boegbeelden van het jeugdhuiswerk in Vlaanderen in die tijd, valt ze eind '73 in de bus. We kunnen op weg naar de volgende mijlpaal.

Voorbeeld - voor- en achterzijde - van een uitnodiging voor een instuif

Een jeugdhuis is wat anders dan een jongerengemeenschap. Het is in de eerste plaats een huis dat een aantal uren voor jongeren openstaat. Vrijblijvender dus, minder drempel (de leeftijd van de mensen die de Inktvis aantrekkelijk vinden, is trouwens al een tijdje aan het dalen). Maar toch verzwakt de aandacht voor het aanbod tijdens die open uren nooit. Tegengewicht bieden voor louter vrijblijvende, commerciële ontspanning blijft altijd belangrijk. We blijven aan sport doen, informatieavonden organiseren (o.a. over voorbehoedsmiddelen en drugs), naar filmfora gaan. We heb-

¹⁷ Deze keer bleef de naam behouden tot minstens maart 79.

¹⁸ Roger Raveel schildert zijn *Groene Poort* in 1984. Het werk is te bezichtigen in het P.M.M.K. te Oostende.

ben tentoonstellingen van jonge kunstenaars in ons lokaal, gaan naar popconcerten (o.a. Rory Gallagher ...), toneel (Mistero Buffo: 4 maal), ballet. We volgen cursussen, hebben om de 14 dagen kernbijeenkomsten, min of meer continue en ook adhoc werkgroepen. We blijven thema-instuiven geven, weliswaar op andere locaties, bezoeken de commune van Willy Kuijpers in Herent en hebben alternatieve eucharistievieringen in een speciaal ingerichte stille ruimte in de vroegere stallen. We houden aktie tegen de 30 miljard voor F16's - en worden daarbij door Wilfried Martens nog niet redelijk te kakken gezet! We contesteren de 11.11.11actie maar nemen er ook aan deel. We ontdekken de Waddeneilanden en we zoeken het zelfs onder de grond: initiatie speleologie heet dat¹⁹. En aangezien we op een boerderij zitten, maken we zelf appelwijn, en port en advocaat voor het oudejaarsfeest, en hebben we een heerlijk souper van eigengekweekte konijnen²⁰. Heerlijk (alleen de boxer Resa is de volle emmer beentjes niet zo schitterend bekomen). Niets menselijks is ons vreemd: op 14 juni '75 hebben we zelfs een brandje te blussen.

Ondertussen krijgen we regelmatig bezoek van vertegenwoordigers van andere jeugdhuizen, jongerengemeenschappen en jeugdclubs en gaan we zelf ook bij anderen ons licht opsteken of aan hun organisaties deelnemen.

Van vrijdag 28 november 1975 tot zaterdag 27 november 1976 vieren we 10 jaar Inktvis met als een van de hoogtepunten op zondag 29 augustus 1976, op de weide bij 't Huisje, een 'Spel zonder Grenzen' tussen jeugdhuizen en jongerengemeenschappen waar we al vanouds contacten mee hebben opgebouwd. En ja: ze komen uit West-Vlaanderen maar ook uit Brabant en Antwerpen.

¹⁹ Voor een paar mensen worden de Wadden een liefde voor het leven.

²⁰ De appelwijn was overigens niet te drinken: veel te zoet.

4 Het eigenlijke

Dit wordt het moeilijkste deel van het artikel over de eerste 10 jaren van De Inktvis²¹. Geen data, geen tellingen, geen meetbare gegevens: een poging tot benadering van de vraag 'Wat was eigenlijk het effect van de Inktvis op de jonge mensen die er bij betrokken waren?'

De Inktvis richtte zich tot jongeren in hun vrije tijd. Een aantal jongeren heeft daar dan ongetwijfeld ook een deel van zijn vrije tijd geconsumeerd. Sommigen hebben er leren hun eigen vrije tijd organiseren. Sommigen hebben er een stevige hobby aan overgehouden. Maar eigenlijk was De Inktvis niet alleen maar een vrijetijdsorganisatie. Het ging verder. Hierboven werd al een paar keer verwezen naar mensen die het nu nog hebben over toen, over zeer specifieke dingen die blijkbaar een onuitwisbare indruk op ze nagelaten hebben. Over dingen die in bepaalde gevallen nu nog voor ze van belang zijn: een paasviering, de Waddeneilanden ... Maar ook daar hield het niet bij op. Die paasviering stond mogelijk voor zingeving; de Waddeneilanden voor vriendschap of tot rust komen of voor een aangescherpt milieubewustzijn.

Verre van mij van deze beweringen tot absolute waarheden te willen verheffen. Verre van mij te beweren dat deze dingen niet ook buiten De Inktvis konden gebeuren of gebeurden. Wat ik wel met zekerheid weet is dat ze in De Inktvis konden gebeuren en gebeurden. Hier moesten 'talenten' niet de grond van traditiegebonden voorschriften in, maar konden ze evolueren. Een aantal van ons leerde er leven omdat we de kansen kregen te ontdekken wie we werkelijk waren en hoe anderen daarop reageerden. Ons werden kansen geboden -uiteraard tegen de achtergrond van de tijd- om deel te nemen aan activiteiten die buiten De Inktvis waarschijnlijk aan ons zouden voorbijgegaan zijn. Ons werd de kans geboden zelf dingen te doen en te organiseren, zelf verantwoordelijkheid op te nemen. En te zien dat dingen lukten, of niet lukten, of slechts gedeeltelijk lukten. En te zien hoe ze geconfronteerd werden door degenen met wie we samenleefden.

De eerste 3 hoofdstukjes van dit artikel kunnen de indruk wekken dat De Inktvis een vlot draaiende organisatie was en dat viel eigenlijk ook wel best mee. Het was ech-

²¹ Ondergetekende zou het zeer op prijs stellen als de lezers van dit artikel het zeer kritisch zouden benaderen. Er werd terloops al verwezen naar een drietal elementen die de objectiviteit van de benadering in het gedrang zouden kunnen brengen:

- het verlorengaan van veel geschreven en fotografisch materiaal
- de persoonlijke betrokkenheid van de auteur bij het toenmalige gebeuren;
- de persoonlijke interpretatie van feiten en eerder subjectieve gegevenheden.

Wie correcties en aanvullingen kan en wil aanbrengen, zal op de nodige aandacht en appreciatie kunnen rekenen. Ongetwijfeld zullen er mondelinge reacties komen. Schriftelijke zijn ook altijd welkom bij Werner Cornil, Burgemeester Callewaertlaan 72, 8810 Lichtervelde, Telefoon 051-72 2605, E-mail weecor@pi.be.

Ondertussen hoop ik dat dit artikel een aantal mensen een dienst bewijst of gewoon alleen maar deugd doet zoals het mij deugd deed het te schrijven. Hoewel het toch vreemd aandoet een belangrijk deel van ons leven in een bepaalde mate aan de archieven toe te vertrouwen. Reeds.

ter vooral een plaats waar jongeren hun leven aan dat van de anderen toetsten, geen probleemloos pay-and-go systeem, wel een ontmoetingsplaats van opgroeiende mensen met hun vragen, vreugdes en problemen. In De Inktvis verzeilden liefdes-histories in de sfeer van à l' amour comme à la guerre, kwamen er jongeren die problemen hadden met zichzelf, met hun ouders, met hun baas, met de school, met de maatschappij. Drugs waren bepaalde mensen niet vreemd, en maatschappijgebonden verschijnselen konden, net als persoonlijke interpretaties, tot heftige reacties en zelfs hoogoplopende ruzies leiden.

Maar voor dat alles was er ruimte om te experimenteren²². Er was ruimte voor experiment op het vlak van vrije tijd, op persoonlijk vlak, op vlak van relaties, op levensbeschouwelijk vlak, op maatschappelijk vlak. Ook op dit laatste gebied waren we niet wereldvreemd. Niemand zal bijv. tegenspreken dat de eerste stappen van de wereldwinkel op de voute van 't Huisje gezet werden. Een cursus over het Marxisme kon de discussie tussen de voorstanders van de 'harde politieke lijn' voor de oplossing van de maatschappelijke problemen, veroorzaakt door het kapitalisme, en de aanhangers van de zachte, geïntegreerde aanpak via o.a. milieuzorg en zorgende sociale actie helemaal niet beslechten²³. Maar uit de Werkgroep Komkommer groeide De Lichterveldse Gazette en uit De Lichterveldse Gazette groeide HELA. En was dat niet een beetje een voorloper van SOMM? En sedert dat verre bijna belachelijk summiere begin, heeft de wereldwinkel nooit meer opgehouden te bestaan en ook de gestage milieubezorgdheid en milieuzorg in theorie en praktijk van een aantal mensen van toen heeft ondertussen haar legitimatie ruimschoots verdiend.

Alles samenvatten kunnen we misschien het best met de uitspraak die je soms hoort als Inktvissers van toen nog eens samen zijn: 'Dat kunnen ze ons nooit meer afpakken!'

²² Hoewel die voor drugs nog niet erg groot zal geweest zijn.

²³ 28 mensen schreven in. De cursus liep van 27/06/1975 tot 30/01/1976 over 6 lessen en werd gegeven door Frank Winter van de Trotskistisch geïntegreerde RAL (Revolutionaire ArbeidersLigga). De opkomst voor de lessen lag gewoonlijk tussen de 15 en de 20 deelnemers. 'Harde lijn' betekent hier dat de voorstanders opteerden voor politieke oplossingen, maar dan wel nieuwpolitieke oplossingen, absoluut los van de traditionele machtsblokken.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Er was zoveel waarvan ze niet wisten dat het onmogelijk was, dus hebben ze het maar gedaan.

(Parafraze op Roger Garaudy, Frans filosoof, auteur o.a. van Het alternatief Socialisme met een menselijk gezicht, Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen, 1973)